

LA COMPETÈNCIA LINGÜÍSTICA DEL METGE (COMPREENSIÓ I EXPRESSIÓ) EN LA RELACIÓ ASSISTENCIAL

Nota de la Comissió de Deontologia del Consell de Col·legis de Metges de Catalunya (CCMC)

La relació entre el metge i el pacient és el nucli de l'exercici de la Medicina i una comunicació adequada és clau per garantir la qualitat de l'acte mèdic.

En el moment actual, els canvis tecnològics, la pressió assistencial, la multiculturalitat i el fet migratori, entre d'altres, plantegen nous reptes comunicatius que el bon metge no pot obviar.

El respecte a l'autonomia del pacient i el seu dret a intervenir en les qüestions relatives a la seva salut comporta que l'actitud del metge deixi de ser paternalista, però sense ser distant. La relació metge-pacient ha de ser propera per ajudar la persona atesa a prendre les decisions més adequades, sense que, en cap circumstància, hi interfereixin motivacions ideològiques, polítiques, econòmiques, socials o culturals. Això fa que, del bon professional, se n'espera no només un coneixement científicotècnic, que el capaciti per tenir cura de la malaltia, sinó també una actitud d'acolliment, respecte i veritable interès cap a la persona que atén i el seu univers particular. És el que s'ha definit com un "tracte càlid", que es pot demostrar tant amb el llenguatge verbal com amb el llenguatge no verbal i que comporta unes competències específiques.

No obstant això, el llenguatge verbal, "qualitat distintiva de l'espècie humana", és una eina fonamental en l'actitud acollidora del metge cap a la persona atesa i és important tenir en compte que, per a moltes persones, la seva llengua materna és amb la que millor expressen els seus pensaments, les emocions, el dolor o la vivència personal de la malaltia i aquesta està molt lligada a la cultura i a l'entorn familiar.

És gràcies al llenguatge que es poden conceptualitzar símptomes, sensacions o emocions i la seva traducció verbal pot tenir particularitats específiques en cada llengua que no sempre es podran expressar de la mateixa manera en altres llengües, encara que es coneguin. El coneixement per part del metge de la llengua i entorn de la persona que atén és una eina clínica de gran valor que permetrà no només evitar malentesos, millorar la seguretat i l'adherència terapèutica, sinó també proporcionar més satisfacció a les dues parts. Aquestes consideracions, aplicables a tota relació clínica, són especialment importants com més vulnerable sigui la persona que s'atén: nens, persones d'edats molt avançades, persones amb demències o en situacions de final de vida, per exemple.

En el nostre entorn i degut als alts fluxos migratoris, no és excepcional que metge i pacient no comparteixin la mateixa llengua nativa. En aquest cas, s'hauran de buscar vies de comunicació que permetin obtenir i proporcionar la informació que metge i pacient requereixen, tot mantenint la confidencialitat.

Als territoris amb coexistència de dues llengües oficials, com és Catalunya, en la majoria d'ocasions, metge i pacient comparteixen un cert grau de coneixement de les dues llengües, si bé s'expressen millor en aquella que els és pròpia. La llengua pròpia de Catalunya és el català. Per altra banda, la normativa específica indica que el pacient té dret a rebre l'assistència en la llengua oficial que prefereixi i, per tant, el metge que treballa en un país on coexisteixen dues llengües oficials ha de procurar ser competent en ambdues.

Correspon al metge acceptar l'elecció de la llengua amb la qual la persona atesa es trobi més còmoda, ja que d'aquesta forma facilita la finalitat de l'acte mèdic en la seva globalitat. Amb aquest objectiu, doncs, cal que el metge faci l'esforç d'aprendre les dues llengües oficials a Catalunya, per tal d'entendre i acostar-se millor al context global del pacient.

En aquest sentit, les institucions sanitàries (públiques i privades) –com ja fan els col·legis de metges de Catalunya- haurien de proporcionar als metges nous de parla castellana (segons dades del Registre del CoMB 2023 són, actualment, un terç dels metges col·legiats en exercici), l'accés a l'aprenentatge del català de manera fàcil i gratuïta. Segons dades d'una recent enquesta adreçada a aquest grup, el 80% voldrien millorar la seva competència lingüística en català i manifesten com a principal inconvenient la manca de temps i d'una oferta formativa prou flexible.

No obstant això, la cordialitat, l'actitud acollidora d'escolta i veritable interès per la realitat de la persona atesa poden expressar-se també de manera no verbal. En ocasions, tan important és el coneixement de la llengua del pacient, com que aquest pugui percebre que el metge fa l'esforç d'entendre-la i té voluntat d'aprendre-la.

Conclusions:

- L'habilitat comunicativa, que permet una bona relació metge-pacient, ha de considerar-se part de la competència professional i, per tant, és un deure deontològic tenir cura perquè la comunicació s'adeqüi al context lingüístic i cultural i a les necessitats de la persona atesa.
- Tot i la gran importància de les actituds i el llenguatge no verbal, cal considerar l'important valor de la llengua materna. El metge ha d'acollir la llengua en què millor s'expressi la persona atesa. Per tant, en territoris on hi ha coexistència de dues llengües oficials, el metge ha de ser competent en totes dues.
- A Catalunya, correspon a les institucions sanitàries assegurar i afavorir l'aprenentatge del català als metges vinguts d'altres països.

Barcelona, febrer de 2024.